

Den pædagogiske læreplan og det fælles pædagogiske grundlag

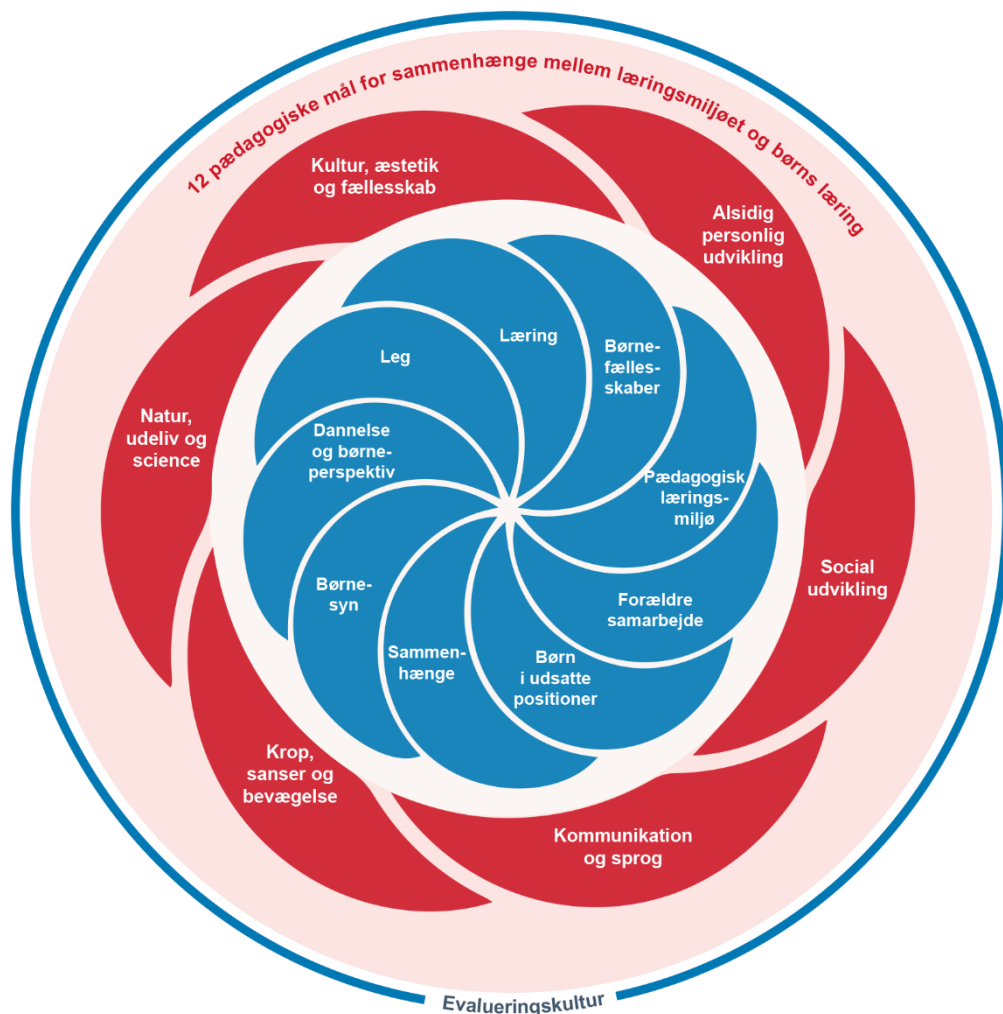
Pædagogisk læreplan for:

Dagtilbud Nordbyernes Dagtilbud

Afdeling DII Solsikken

Årstal 2023

Den pædagogiske læreplan og det fælles pædagogiske grundlag for dagtilbuddene i Aarhus Kommune udgør rammen og den fælles retning for vores pædagogiske arbejde med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Læreplanen er et levende dokument, som kort beskriver vores pædagogiske overvejelser og refleksioner med eksempler, der er retningsgivende for det daglige pædagogiske arbejde.

Ramme for udarbejdelse af den pædagogiske læreplan

Den pædagogiske læreplan udarbejdes med udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag samt de seks læreplanstemaer og de tilhørende 12 pædagogiske mål for sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børns læring.

Rammen for at udarbejde den pædagogiske læreplan er dagtilbudsloven og dens overordnede formålsbestemmelse samt den tilhørende bekendtgørelse.

Loven og bekendtgørelsen er udfoldet i publikationen *Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold*. Publikationen samler og formidler alle relevante krav til arbejdet med den pædagogiske læreplan og er dermed en forudsætning for at udarbejde den pædagogiske læreplan. Derfor henvises der gennem skabelonen løbende til publikationen.

Hvem er vi?

Solsikken er en integreret institution. Vi er 28 vuggestue børn og 40 børnehavebørn. Vi har byens bedste legeplads og natur skønne områder lige ude foran vores dør.

I Solsikken er dit barns tryghed omdrejningspunkt for al vores arbejde. Når man er tryk, er der nemlig plads til udvikling, trivsel leg og læring. I hverdagen arbejder vi blandt andet på at skabe tryghed ved, at dit barn møder et omsorgsfuldt personale, der ser og møder barnet der.

Pædagogisk grundlag

"Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i et fælles pædagogisk grundlag."

"Det pædagogiske grundlag består af en række fælles centrale elementer, som skal være kendetegnende for den forståelse og tilgang, hvormed der skal arbejdes med børns trivsel, læring, udvikling og dannelse i alle dagtilbud i Danmark."

"De centrale elementer er:

- **Børnesyn.** Det at være barn har værdi i sig selv.
- **Dannelse og børneperspektiv.** Børn på fx 2 og 4 år skal høres og tages alvorligt som led i starten på en dannelsesproces og demokratisk forståelse.
- **Leg.** Legen har en værdi i sig selv og skal være en gennemgående del af et dagtilbud.
- **Læring.** Læring skal forstås bredt, og læring sker fx gennem leg, relationer, planlagte aktiviteter og udforskning af naturen og ved at blive udfordret.
- **Børnefællesskaber.** Leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske personale sætter rammerne for.
- **Pædagogisk læringsmiljø.** Et trygt og stimulerende pædagogisk læringsmiljø er udgangspunktet for arbejdet med børns læring.

-
- **Forældresamarbejde.** Et godt forældresamarbejde har fokus på at styrke både barnets trivsel og barnets læring.
 - **Børn i udsatte positioner.** Alle børn skal udfordres og opleve mestring i lege og aktiviteter.
 - **Sammenhæng til børnehaveklassen.** Sammenhæng handler blandt andet om at understøtte børns sociale kompetencer, tro på egne evner, nysgerrighed mv.”

”Loven fastsætter, at alle elementer i det fælles pædagogiske grundlag skal være udgangspunkt for arbejdet med den pædagogiske læreplan og dermed det pædagogiske arbejde med børns læring i dagtilbud.”

”Nogle elementer i form af fx børnesynet skal altid være til stede i det pædagogiske læringsmiljø, mens andre elementer som fx arbejdet med at skabe en god overgang til børnehaveklassen kan være mere til stede i nogle sammenhænge end andre.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 14

Børnesyn, Dannelse og børneperspektiv, Leg, Læring og Børnefællesskaber

Først forholder I jer til de fem elementer:

- Børnesyn
- Dannelse og børneperspektiv
- Leg
- Læring
- Børnefællesskaber.

I kan beskrive elementerne samlet eller hver for sig. De øvrige elementer i det pædagogiske grundlag skal ifølge loven fremgå særskilt af den pædagogiske læreplan. Disse elementer forholder I jer til lidt senere.

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 15

Hvordan kommer de fem centrale elementer fra det fælles pædagogiske grundlag til udtryk hos os og bliver omsat i vores hverdag sammen med børnene?

Børnesyn

Det at være barn har en værdi i sig selv, og i børnelivet skal der være plads, tid og ro til at være barn. Udgangspunktet er, at alle børn trives og udvikler sig, når de har passende udfordringer, ser mening og oplever anerkendelse og social samhørighed i forpligtende, rummelige og givende fællesskaber.

Hvordan kommer det grundlæggende børnesyn til udtryk hos os?

I Nordbyernes Dagtilbud møder vi børnene i øjenhøjde. Vi møder børnene med anerkendelse og med viden om, at børnene er individuelle og unikke. Vi møder dem i nærmeste udviklingszone (NUZO) og tilpasser udfordringer hertil. Vi arbejder med en struktur, hvor alle børn er en del af en lille gruppe, hvor barnets zone for nærmeste udvikling afdækkes. Alle børn er en del af en gruppe og har en oplevelse af at høre til.

De voksne omkring børnene guider, deltager i leg og er rollemodeller for barnet. Vi understøtter, at alle børn er en del af et socialt fællesskab og deltager i gode legerelationer. Vi etablerer og fordeler børnene i legegrupper, hvor vi tager højde for sociale relationer og NUZO. Alle medarbejdere i Nordbyernes Dagtilbud forstår og ser vigtigheden i, at alle børn føler sig holdt af gennem en professionel omsorgsfuld relation.

Dannelse og børneperspektiv

Børn skal føle sig set og forstået og opleve at have en demokratisk stemme. Børn skal være aktive medskabere af deres egen læring og udvikling inden for rammer, som de voksne har ansvaret for. Der skal lyttes til børnenes oplevelse af, hvordan det er at være i dagtilbud. Hvordan er deres oplevelse af, om de mestrer, kan finde mening og hører til? Børns oplevelse af indflydelse er en tidlig del af deres dannelsesproces og af udviklingen af demokratisk forståelse.

Hvordan sikrer vi børnenes ret til medbestemmelse og hvordan understøtter vi deres tiltagende mestring af eget liv?

Vi tror på, at alle børn gør det bedste, de kan, og at der altid er en hensigt og et motiv med og for deres handlinger. Det betyder, at de voksne

omkring barnet skal være opsøgende og undersøgende på disse perspektiver. Dette gøres bedst ved at følge børnenes initiativer og ved at være nysgerrig sammen med børnene. I de vokseninitierede lege og aktiviteter skal børneperspektivet sikres ved, at de voksne er nysgerrige og undersøgende på børnenes perspektiver. Børnene skal motiveres til at lære at lære. Vi griber børnenes initiativer i hverdagen og skaber rum for børnenes frie leg, hvor de kan eksperimentere og selv få lov til at bestemme. For eksempel til samling, hvor børnene opfordres til at byde ind og vente på tur. De inviteres ind, hvis de er lidt tilbageholdende, og de voksne skaber en tryk ramme, hvor børnene opfordres til at deltage.

Eksempler på, hvordan og hvor personalet arbejder med børnenes dannelse:

- Vente på tur til samling
- Sende vand videre ved spisning
- Hjælpe hinanden i garderoben
- Lytte til hinanden. Sætte sig i hinandens sted
- I garderoben og på badeværelset trænes børnenes selvhjulpenhed, så deres oplevelse af at mestre eget liv styrkes
- God bordskik
- Børnene opfordres til at passe på tingene og hjælpe med at rydde op sammen
- På ture ud af huset og i nye sammenhænge trænes opførsel i det offentlige rum

Børnenes robusthed er i fokus i de sammenhænge, hvor det naturligt opstår. Der, hvor børnene bøvlør med overtøj, bliver afvist af kammerater og hvor konflikter opstår. Her guides børnene af voksne, der forstår og lader børnene medtænke løsninger og strategier og som rummer den frustration, der naturligt opstår hos barnet. Børnene opnår på denne måde at mestre og komme igennem disse situationer med en styrkelse af deres robusthed.

Leg og børnefællesskaber

Fællesskaber udgøres af dem vi er, og det vi laver sammen. Alle børn i Solsikken skal føle sig, som en værdsat del af et fællesskab, og fællesskaberne skal have noget at byde på for alle børn.

Børns leg er grundlæggende for deres sociale og personlige læring og udvikling, og legen har en værdi i sig selv. Leg betyder både børns spontane leg på deres helt egne præmisser, og den leg, der igangsættes, rammesættes og understøttes af de voksne omkring børnene.

Leg, læring, udvikling og dannelse sker i børnefællesskaber, som de voksne sætter rammerne for. Solsikkens hverdag skal skabe rum til at børn kan indgå i både kendte og nye relationer på tværs af alder, køn og kultur. Det er det pædagogiske personale og ledelsens opgave at skabe balancen mellem individ og fællesskab i dagtilbuddet.

Hvordan er den pædagogiske praksis, der er hos os, og som understøtter udviklingen af både børnefællesskaber og det sociale rum, hvor det enkelte barn lærer og udvikler sig?

I leg veksles mellem vokseninitierede lege, aktiviteter og børne initierede lege. De voksnes rolle i de vokseninitierede lege er både at fastholde og udvikle på legene. Ved at skabe foranderlighed og nye tiltag i legene og læringsmiljøerne vækkes børnenes nysgerrighed, og det kan være med til at udvide børnenes læring, udvikling og leg. De voksne kan samtidig i disse lege eksperimentere med børnenes nye roller og positioner i fællesskaberne og skabe rammer for nye legerelationer.

De voksne omkring børnene er ansvarlige for, at der arbejdes med børnenes nærmeste udviklingszone, og at børn, der har behov for guidning, får den. De voksne omkring børnene sætter deres forskellighed i spil som en ressource i forhold til at fastholde og udvikle børnefællesskaberne. Her er også en opmærksomhed på den individuelle forpligtelse i fællesskabet samtidig med, at der tages højde for de individuelle hensyn.

Pædagogisk læringsmiljø

"Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det enkelte dagtilbud hele dagen etablerer et pædagogisk læringsmiljø, der med leg, planlagte vokseninitierede aktiviteter, spontane aktiviteter, børneinitierede aktiviteter samt daglige rutiner giver børnene mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes.

Det pædagogiske læringsmiljø skal tilrettelægges, så det inddrager hensynet til børnenes perspektiv og deltagelse, børnefællesskabet, børnegruppens sammensætning og børnenes forskellige forudsætninger."

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 22-23

Hvordan skaber vi hele dagen et pædagogisk læringsmiljø, der giver alle børn mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes?

Det pædagogiske læringsmiljø hele dagen

Det pædagogiske læringsmiljø er rammen for børns trivsel og læring og indeholder mange af de andre aspekter beskrevet i læreplanen.

Det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbud skal være til stede hele dagen fra modtagelsen om morgenen til de sene eftermiddagstimer. Det pædagogiske læringsmiljø skal blandt andet give barnet mulighed for at eksperimentere og bruge fantasien, lege forskellige og udviklende lege og bruge både emotionelle, sociale og kognitive kompetencer.

I arbejdet med børn i dagtilbud er der fokus på at skabe pædagogiske læringsmiljøer, der ud fra et helhedssyn understøtter trivsel, læring, udvikling og dannelse for alle børn, dette bliver understøttet af den valgte struktur i Solsikken. Det kræver viden, der med afsæt i faglig refleksion med kollegaer og ledelse, skal bruges til at udvikle stærkere pædagogiske læringsmiljøer for børnene og stærkere læringsfællesskaber for de professionelle.

Hvordan er det pædagogiske læringsmiljø og den intenderede pædagogik, som er til stede hos os hele dagen og i alle rutiner og aktiviteter, både de planlagte vokseninitierede aktiviteter og børnenes spontane leg og aktiviteter?

For at kunne understøtte børnenes læring gennem hele dagen ser vi det som vigtigt, at de voksne omkring barnet er psykisk og fysisk nærværende. Vi er som voksne rollemodeller for børnene og er med vores person en stor del af børnenes læringsmiljø.

Vi stiller åbne spørgsmål og sørger for, at vi hele tiden tilpasser vores læringsmiljøer til børnegruppens interesser og behov, og sørger for, at materialer er tilgængelige for børnene. Vi bruger vores lokalmiljø med besøg i andelssamfundet og på plejehjemmet, ture i skov og til bækken samt med besøg i hinandens afdelinger.

Vi skaber genkendelighed i de daglige rutiner og strukturer og kan her møde børnene i NUZO. Vi udvikler de daglige rutiner ved at forholde os nysgerrigt og modigt til egen og andres praksis, og vi tænker vores daglige rutiner ind i vores pædagogiske planlægning af vores arbejde med læreplanstemaerne.

Der skal både i den strukturerede praksis og i de daglige rutiner være plads til, at børnene har mulighed for fordybelse og for at "bøvle" – alt sammen for at styrke børnenes vedholdenhed og robusthed.

Samarbejde med forældre om børns læring

"Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet samarbejder med forældrene om børns læring."

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 24-25

Hvordan samarbejder vi med forældrene om barnets og børnegruppens trivsel og læring?

Samarbejde med forældre om børns læring

Et godt forældresamarbejde om børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse er af afgørende betydning. Forældrene skal derfor både inddrages aktivt i og have indflydelse på dagtilbuddets arbejde. Samarbejdet sker både i form af det formelle bestyrelsesarbejde/forældrerådsarbejde og samarbejdet i hverdagen på tværs af dagtilbud og hjem om det enkelte barn, og om skabelsen af inkluderende børnefællesskaber.

I det daglige forældresamarbejde indgår også vejledning af og sparring med forældrene om, hvordan de understøtter deres barns trivsel, læring, udvikling og dannelse. Det pædagogiske personale og forældrene afstemmer forventningerne til hinanden og samarbejdet, med afsæt i den enkelte families behov, og alle skal opleve, at de bliver set, hørt og har indflydelse.

Hvordan faciliteres og rammesættes forældresamarbejdet, både formelt og i hverdagen, så der samarbejdes om barnets og børnegruppens trivsel og læring på tværs af dagtilbud og hjem, baseret på den enkelte families behov? Hvordan inddrager og involverer vi alle aktivt som ressourcer for deres børns trivsel, læring, udvikling og dannelse?

Vores forståelse af forældresamarbejde handler om et åbent og tillidsfuldt samarbejde. For at vi bedst kan understøtte barnets, trivsel, udvikling, læring og dannelse vil vi arbejde ud fra den grundholdning om, at vi alle bidrager med vigtig viden ind til et samlet syn på barnet. Vi opfordrer forældre til at komme med deres undren og berigende kommentarer på, hvad de ser i hverdagen, for at kunne udvikle, gå i dialog eller reflektere sammen.

Forældrene er dem, der kender deres børn bedst, og den viden skal inddrages for at understøtte barnet bedst muligt i hverdagen. Samtidig kan personalets viden om barnet i institutions sammenhæng være gavnlige for forældrene at kende til. Der kan også være brug for at personalet bidrager med viden om børn generelt med inddragelse af deres faglighed.

I solsikken arbejder vi med statusudviklings materialet og med udgangspunkt i dette afholdes der samtaler med forældrene. Der er samtaler for alle børn ved overgang fra vuggestue til børnehave og fra

børnehave til skole. Samtidig afholder vi velkomsts møder med forældrene når jeres barn stater i Solsikken samt 3 måneders samtaler, her tages der også udgangspunkt i sus-materialet. Der er også altid mulighed for at afholde trivselssamtaler, hvis enten forældre eller personale oplever brug herfor.

I Solsikken er personalet meget opmærksom på kommunikation vedrørende børnene i afhentnings- og afleveringssituationerne. Disse foregår ofte som "garderobesnak" og kan udmunde i, at der aftales et bedre tidspunkt for samtale.

Vi bruger Aula i hvor vi kommunikere generelle ting ud til forældrene både gennem opslag og personlige beskeder, samt hvor der meldes ind til ferie om jeres barn kommer. Aula bruges også til pædagogisk dokumentation, hvor børnenes hverdag kan ses i billeder og ved små historier.

I Solsikken vil vi gerne have forældrearrangementer og oplæg, der kan være med til dels, at forældrene får øget kendskab til hinanden, men også bliver klogere på forskellige emner som f. eks mobning, børn sprogtilegnelse, børns seksualitet, motorik, robusthed, børns søvn og meget mere. Det giver større kendskab og åbner op for flere muligheder for samarbejdet.

I Solsikkens bestyrelse og forældreråd har vi løbende emner på dagsordenen, der kan gøre hverdagen i Solsikken men også dagtilbuddet bedre. Vi har et fælles forældrerådsmøde for hele dagtilbuddet og ellers afholdes møderne i Solsikken. Bestyrelsesmødet er i forlængelse heraf for at skabe den gode sammenhæng mellem forældreråd og bestyrelse.

Praksis eksempel:

Vi så filmen, der er udarbejdet til forældrene, om den styrkede lærerplan. Derefter dykkede vi ned i et af punkterne, der handlede om dannelse og børneperspektiv. Her blev der stillet følgende spørgsmål:

- hvad forstår vi ved børnenes eget perspektiv og deres ret til medbestemmelse?
- hvordan arbejder vi konkret med at få børnenes stemme frem?
- hvordan får vi konkret anvendt børnenes perspektiver i vores pædagogiske læringsmiljøer?

Det gav følgende svar fra forældrerådet:

- at børnene har indflydelse på dagens aktiviteter
- at børnene har mulighed for at opholde sig i forskellige rum, hvor

de kan lege sammen, eller alene.

- at børnene bliver stillet overfor reelle valg og ikke bliver spurgt "har du lyst til", og det så er noget barnet ikke har mulighed for at få indflydelse på alligevel.

Børn i udsatte positioner

"Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø tager højde for børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes."

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 26

Hvordan skaber vi et pædagogisk læringsmiljø, der tager højde for og involverer børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes?

Børn i udsatte positioner

Solsikken er en del af et Dagtilbud af høj kvalitet med gode pædagogiske læringsmiljøer har stor betydning for alle børn, men særligt for børn i udsatte positioner. Børn kan være i udsatte positioner af vidt forskellige grunde, og det pædagogiske personale og andre fagprofessionelle har ansvar for med tidlig, rettidig indsats at identificere børn med behov for en særlig opmærksomhed. Samtidig skal der arbejdes med rummelige fællesskaber, hvor alle børn har en naturlig plads. Børn i udsatte positioner skal støttes, så de både udfordres tilpas og oplever mestring i det almene fællesskab og efter behov også i mindre gruppesammenhænge med et særligt fokus. Nogle gange skal legen støttes, guides og rammesættes, for at udsatte børn kan være med, og for at legen udvikler sig positivt for dem. Nogle børn kan i perioder også have brug for en pause i løbet af dagen. Kvaliteten i interaktionen mellem barn og voksen er betydningsfuld for alle børn, men i særlig grad for børn i udsatte positioner.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø alle børns trivsel, læring, udvikling og dannelse, og hvordan udvikler vi rummelige fællesskaber, som alle børn oplever at være en betydningsfuld del af?

Vi arbejder vi med at understøtte børnegruppen til at se forskellighed som en styrke og en ressource. Vi opmuntrer børnene til at vise omsorg for hinanden i dagligdagen, og som voksne omkring børnene hjælper vi med at rette opmærksomheden hen på, hvad det vil sige at være en god ven. Vi arbejder med en anerkendende tilgang, hvilket betyder, at alle børn ses, høres og har værdi i sig selv.

Vi er optaget af at alle børn er en del af fællesskabet i de fælles aktiviteter, der er som samling, børnemøder og legegrupper. Samtidig bliver børnene delt ind i mindre grupper i løbet af ugen for på den måde at målrette det pædagogiske arbejde til lige netop det, børnegruppen har brug for. Vi har fokus på tidlig indsats i tilfælde af, at der er børn, der kan være i en udsat position i kortere eller længere tid og i forskellige grad. I disse tilfælde arbejder vi tæt sammen med forældrene om at få etableret en handleplan, da flere syn på barnet giver større kendskab til barnets udfordringer og åbner op for flere muligheder og perspektiver. Vi arbejder med at skabe struktur for barnet, så deltagelse i fællesskabet bedre bliver muligt og har et struktureret dokumentationsarbejde i forhold til at kunne arbejde målrettet med mål opstillet i handleplanen. Andre tiltag kunne være at

opstille piktogrammer, afskærmning og pauser, hvor der kan begrænses stimuli og skabes ro for barnet.

I vores pædagogiske læringsmiljøer er der en fleksibilitet i forhold til at kunne møde børnene i NUZO og for at vi ser børnenes ressourcer. Der skal ofte små justeringer til for at alle børn har mulighed for deltagelse og den voksne har ansvaret for, at det kan ske.

Vi ser det som forudsætning for det gode pædagogiske arbejde, at der arbejdes på en tæt voksen/barn relation. I den gode relation kan der udvikles og støttes til gavn for barnet.

Ved bekymring for et barns udvikling, trivsel, læring og dannelse er vi forpligtet til at handle. Vi bruger trivselsmøder til sparring og udarbejder handleplaner for arbejdet med mål for barnet. Vi samarbejder med PPR, Tale-høre konsulent, og mange andre fagpersoner, der kan hjælpe barnet og familien. Samt inddrager forældrene meget tidligt for at udvide perspektiverne på barnet. Det er af stor vigtighed at de ting der fungerer godt hjemme overføres til afdelingen og omvendt. Forældrene kan evt. også opfordres til at lave legeaftaler som det pædagogiske personale ser er særligt udviklende for barnet.

Vi inddrager de ressourcer som vi har i dagtilbuddet i form af sprogvejleder og motorikvejleder alt efter barnets udfordringer og behov.

Sammenhæng til børnehaveklassen

"Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan der i børnenes sidste år i dagtilbuddet tilrettelægges et pædagogisk læringsmiljø, der skaber sammenhæng til børnehaveklassen."

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 27

Hvordan tilrettelægger vi vores pædagogiske læringsmiljø for de ældste børn, så det skaber sammenhæng til børnehaveklassen? (Dette spørgsmål gælder kun dagtilbud med børn i den relevante aldersgruppe.)

Sammenhæng med børnehaveklassen

Sammenhæng i børnenes liv betyder, at skolen bygger videre på et tydeligt børneperspektiv, der tager over, hvor dagtilbuddet slipper. I børnenes sidste år i dagtilbud etableres pædagogiske læringsmiljøer, der understøtter børnenes sociale kompetencer og færdigheder som vedholdenhed og fordybelse. Derved forberedes de på at møde nye sociale og faglige sammenhænge med tro på egne evner, nysgerrighed og gå-på-mod. Det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbud skal også introducere til og give børnene mulighed for at udvikle faglige færdigheder i form af leg med bogstaver, tal, mønstre, former m.v.

Hvordan er sammenhængen mellem skole og dagtilbud, og hvordan er der i børnenes sidste år i dagtilbuddet etableret et pædagogisk læringsmiljø, der understøtter børnenes dannelsesparathed og skaber sammenhæng til børnehaveklassen?

Vi har i Hjortshøj et tilbud, der hedder "børneklubben". Fra 1. april starter dagtilbuddets børneklub. Børneklubben består af de kommende skolebørn fra alle 3 daginstitutionsafdelinger og den selvejende institution Kernehuset. Børn, der ikke er i dagtilbuddet, men er skolestartere bliver inviteret til at deltage. Børneklubben går ud på, at man skridt for skridt danner relationer på tværs af den samlede børnegruppe. Sammen med skolen arrangeres der besøg på skolen til "læsemakkerdag", hvor de kommende skolebørn inviteres på skolen. Her læser deres kommende kontaktskolebarnsmakker op for dem og viser rundt på skolen. Derudover inviterer indskolingspædagogerne til båltag. Der har også været "praktik i klassen", hvor man som personale fra børnehaverne kan komme i "praktik" for at se, hvordan undervisning og tilrettelæggelse foregår i 0. klasse. Dette kan give et større billede af, hvad vores børn møder, når de starter i skole.

Vi laver et individuelt overleveringsarbejde til skolen for hvert barn for at imødekomme en harmonisk klassedannelse. Derudover har vi møder omkring børn, der har behov for en særlig indsats eller opmærksomhed.

Vi samarbejder med skolen om at aflevere viden om børnene og udvikle børnenes skolefærdigheder (eks. Kunne række hånden op, når man vil sige noget, vente på tur, lytte når et andet barn taler osv.) Vi ser vigtigheden af at udvikle børnenes sociale færdigheder og hjælper med

at kunne være en del af et fællesskab med respekt for andre. Samtidig opstiller vi læringsmiljøer, som muliggør at alle børn har mulighed for at deltage i fællesskabet. Vi arbejder med tydelig italesættelse af "at øve sig", som grundlag for udvikling og læring, og at det er ok, det er svært. Vi opmuntrer til at blive ved selvom det er svært.

Efter skolestart typisk i oktober etableres et møde mellem 0. årgangs voksne og de pædagogiske ledere fra børnehaverne. På dette møde drøftes børnenes parathed i forhold til bedre planlægning af førskolearbejdet og børneklubben. Her aftales der også særlige fokus for næste års førskolearbejde med udgangspunkt i den aktuelle børnegruppe. Der aftales helt konkret sange og lege, som kan fungere som det genkendelige i skolestarten. Samtidig beskrives den kommende årgang kort i forhold til særlige opmærksomheder. Samarbejdet med indskoling på Virupskolen baseres på et årshjul, hvor alle aktiviteter skrives ind i. Klassedannelse sker i et samarbejde mellem Virupskolen og børnehaverne.

Øvrige krav til indholdet i den pædagogiske læreplan

Inddragelse af lokalsamfundet

"Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet inddrager lokalsamfundet i arbejdet med etablering af pædagogiske læringsmiljøer for børn."

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 29

Hvordan inddrager vi lokalsamfundet i arbejdet med at skabe pædagogiske læringsmiljøer for børn?

Inddragelse af lokalsamfundet

Som led i arbejdet med den pædagogiske læreplan skal dagtilbuddet overveje, hvordan lokalsamfundet i form af fx skoler, biblioteker, museer, idrætstilbud og -faciliteter, plejehjem, erhvervsliv mv. kan inddrages med henblik på at styrke dagtilbuddets pædagogiske læringsmiljø.

Dagtilbuddet skal endvidere overveje om et samarbejde med fx ældre medborgere, skolebørn fra mellemtrinet og udskolingen eller andre frivillige i lokalsamfundet, der ønsker at bidrage med en særlig viden eller interesse inden for eksempelvis natur, sport, musik, sundhed eller håndværk, kan bidrage til at styrke arbejdet med pædagogiske læringsmiljøer.

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet inddrager lokalsamfundet i arbejdet med etablering af pædagogiske læringsmiljøer for børn.

Hvordan inddrager dagtilbuddet, herunder dagtilbudsbestyrelsen og forældreråd, lokalsamfundet i arbejdet med at etablere pædagogiske læringsmiljøer for børn, og herved giver børnene kendskab til det samfund, de lever i, og de muligheder, det giver?

I Hjortshøj arbejder vi på tværs af afdelinger og med lokalsamfundets mange interessenter. Vi samarbejder med lokalcenter, sportsklub, spejderne, kirken og med det økologiske andelssamfund i Hjortshøj og Vimby, som er et botilbud til voksne med handicap. Vi har i dagtilbuddet samarbejde med Vimby og har en beboer ansat i en af vores afdelinger som hjælp en gang om ugen. Området byder på muligheder for ture til frugtplantage, dyrehold, skov og bækken. Dagtilbuddet deltager i et arrangement som hedder "Hjortshøjånden", hvor alle foreninger præsenterer sig for borgerne i byen. Vores forældre i Solsikken er meget engagerede både i samarbejdet med os, såvel som i det samfund de bor i, derfor er det helt naturligt en del af arbejdet både i forældreråd og bestyrelse at udvikle og komme med ideer til udbygning af samarbejdet.

Sammen med skolen, klubben, den selvejende institution Kernehuset og lokalcenteret har vi et samarbejde som vi kalder 0-100 års universet. Dette samarbejde er baseret på et årshjul med faste aktiviteter, hvor børn i alle aldre og de ældre mødes og laver noget sammen. Af aktiviteter kan f.eks. nævnes sommerfest, plante blomster, fastelavnsfest og påskeklip. I dette regi, har vi også vores Hjortshøjband, som er et O-løb hvor man

føres rundt til institutionerne i Hjortshøj, hvor frivilligheden i lokalsamfundet er i fokus. Der er sat pæle op hvor QR- koderne på de forskellige stop på ruten fortæller en fortælling om, hvordan frivillighed "ser" ud i Hjortshøj. Der er desuden opsat klippetænger på stolperne (kendt fra orienteringsløb) så det er muligt for af institutioner, skole og byens borgere at gå turen med det formål at samle klip og blive klogere på hvordan frivilligheden i Hjortshøj. Disse QR-koder kan lånes af alle borgere til forskellige arrangementer i lokalområdet. Hjortshøjbandet har en hjemmeside, hvor klippekort kan printes ud.

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø

"Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i dagtilbuddet skal integreres i det pædagogiske arbejde med etablering af pædagogiske læringsmiljøer.

Børnemiljøet skal vurderes i et børneperspektiv, og børns oplevelser af børnemiljøet skal indtages under hensyntagen til børnenes alder og modenhed."

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 30

Hvordan integrerer vi det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i det pædagogiske læringsmiljø?

Det fysiske og æstetiske børnemiljø

Det fysiske miljø bør invitere til leg, udforskning af omgivelserne og såvel fysisk aktivitet som fordybelse både inde og ude. Den fysiske indretning bør være fleksibel i forhold til at kunne bruges til varierende pædagogiske formål, men bør samtidig muliggøre en kontinuitet i længerevarende lege og andre aktiviteter.

Hvordan understøtter vores fysiske rammer, inde som ude, målene for sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes læring, som er fastsat inden for hvert af de seks læreplanstemaer?

I Solsikken har vi et fornyet fokus og skarpt øje på læringsmiljøer. Vi er optaget af hvordan vi laver læringsmiljøer som understøtter leg, sprog og motorik. Vi er samtidig opmærksomme på, hvordan børnene udnytter det fysiske læringsmiljø og legemiljøernes fleksibilitet for hele tiden at kunne justere.

Der har løbende været et stort fokus på, hvordan vores fysiske rammer kan understøtte det pædagogiske arbejde med børnene i små grupper og i den forbindelse har det være nødvendigt i en af afdelingerne at bygge om.

De seks læreplanstemaer

”Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i seks læreplanstemaer samt mål for sammenhængen mellem læringsmiljøet og børns læring.

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børns brede læring inden for og på tværs af de seks læreplanstemaer.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 32

Alsidig personlig udvikling

”Alsidig personlig udvikling drejer sig om den stadige udvidelse af barnets erfaringsverden og deltagelsesmuligheder. Det forudsætter engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 36-37

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social og kulturel baggrund.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes alsidige personlige udvikling?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Alsidig personlig udvikling
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag

Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Alsidig personlig udvikling.

Pædagogiske mål:

- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder,

udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn, social og kulturel baggrund.

- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

Når vi i Solsikken arbejder med temaet, er der fokus på det hele barn. Forudsætningen for at kunne udvikle sig optimalt er, at der er en overordnet struktur, rammer og kontinuitet i hverdagen. Samtidig kræver det at alle børn har tæt kontakt til de voksne i afdelingen, som møder børnene med omsorg og udviser nærvær og forståelse for barnet. Samtidig er det en forudsætning for udvikling, at de voksne har kendskab til barnets nærmeste udviklingszone. Dette sikres ved, at der i alle afdelinger arbejdes med primære voksne, som kender børnene særlig godt, og som har det overordnede ansvar for barnets udvikling.

De voksne tilrettelægger aktiviteter der udfordrer de enkelte børn, sætter dem sammen i nye grupper og giver dem mulighed for at prøve sig selv af i andre sammenhænge. Samtidig faciliteres rammer, hvor der er mulighed for at børnene bøvler og får lov til at øve sig i det der er svært. Der trænes turtagning fra vuggestuealderen og det at lytte til, hvad andre siger.

Temaet alsidig personlig udvikling er i særlig grad læring over hele dagen. Vi ser alle hverdagssituationer som mulige læringsrum for personlig udvikling. Vi er gået fra indlæring til læring, hvor børnenes motivation, kompetencer og drivkraft er i fokus. Legen er altafgørende for, at børnene kan afprøve sig selv og danne erfaringer og der er mulighed for i legen at kunne bruge kroppen og få kropslige erfaringer.

Børnenes udvikling følges gennem dataindsamling og refleksion med kolleger og forældre. Vi benytter Kolbs læringscirkel som metode, for at sikre vi fastholder en systemisk tilgang og holder os fagligt til emnet.

Forældrenes perspektiv på børnene er særlig vigtigt for, at barnet understøttes bedst muligt. Derfor er vores samarbejde og dialog med forældrene essentielt.

Praksis eksempel:

Ulrik sidder i sit rum i garderoben og er ked af det. Bente henter ham ind, og de sidder sammen med de andre børn ved frokostbordet. Bente ær ham på ryggen og snakker med ham om dét at være ked af det. Ulrik får det tilsyneladende okay. Efter noget tid begynder Ulrik umotiveret at lave høje lyde og er påståelig om en episode fra dagen før. Alle omkring ham siger, at Ulrik ikke har ret, så han skriger 'Neeeeej'.

Bente: *'Ulrik, det er lige nu, du skal trykke på pyt-knappen'*, hvilket Ulrik forsøger, men han har tårer i øjnene. Det går lidt i sig selv, og mens der spises, fjoller han.

Da måltidet er ovre, siger Bente: *'Jeg tror, vi to skal snakke lidt sammen'*, og de to går væk fra de andre.

Bente: *'Jeg tror, at du inderst inde faktisk er rigtig ked af det, og så kommer du til at drille og råbe højt'*

Ul: *'Jamen, de andre gider ikke lege med mig, og de siger, at jeg ikke må lege med Torben. Og Torben siger også selv, at de andre skal sige det til mig'*

(Torben er øverst i hierarkiet i gruppen af kommende skolebørn)

B: *'Ser du op til Torben, og vil du gerne lege med ham?' Jeg tror faktisk, at Torben er lidt bange for dig, for du har jo slået ham.'*

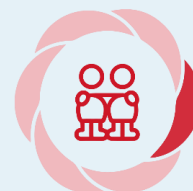
U: *'Det er, fordi jeg ikke må være med'*

B: *'Det er selvfølgelig heller ikke så smart. Men ved du hvad – nu går jeg ned og henter Torben, og så kan vi snakke med ham også.'*

Sammen med Torben har de en snak om det med at slå, når man bliver kede af det, og at holde nogen ude, når man ikke vil lege med dem, og om hvordan man kan sige 'Ikke lige nu, men vi kan godt lege senere', så den der får afslaget, kan holde det ud.

Det aftales, at de to får lov at lege indenfor, mens de andre børn er på legepladsen.

Social udvikling

"Social udvikling er udvikling af sociale handlemuligheder og deltagelsesformer og foregår i sociale fællesskaber, hvor børnene kan opleve at høre til, og hvor de kan gøre sig erfaringer med selv at øve indflydelse og med at værdsætte forskellighed.

Gennem relationer til andre udvikler børn empati og sociale relationer, og læringsmiljøet skal derfor understøtte børns opbygning af relationer til andre børn, til det pædagogiske personale, til lokal- og nærmiljøet, til aktiviteter, ting, legetøj m.m."

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 38-39

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes sociale udvikling?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Social udvikling
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag

Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Social udvikling.

Pædagogiske mål:

- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.
- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.

Når vi arbejder med temaet, har vi fokus på at skabe små fællesskaber i det store. Alle børn er en del af en gruppe og der tages i rammesætningen udgangspunkt i barnets ressourcer og forudsætninger.

Vi har fokus på børnenes initiativer og griber dem og på den frie leg. Forudsætningen for god trivsel og social udvikling er, at børnene har en nær og tryk relation til de voksne, som kan hjælpe med at oversætte de andre børns handlinger i legen og sætte ord på børnenes intentioner i legen, hvis de kan være utydelige. Dette kræver voksne, der er deltagende i legen og som kan vise vejen og hjælpe børnene med at få gode legestrategier, så det bliver muligt at etablere og fastholde venskaber. Børnene guides og stilladseres, så de har mulighed for at deltage i legen.

Udvikling af sociale kompetencer sker i samspil med andre, så de voksne er opmærksomme på, at alle børn er en del af et fællesskab, der kan understøtte denne udvikling. Der etableres fælles oplevelser, som der kan bygges videre på i den frie leg og i de planlagte aktiviteter. Samtidig etableres legegupper, som forældrene også kan understøtte ved at invitere gruppen hjem og lege.

Praksiseksempel:

Vi hjælper med at sætte ord på, når børnene gerne vil lege sammen. "må jeg være med" kan være en af hjælpesætningerne og så guider vi gerne børnene ind og ud af legen ved at "oversætte" deres lege for hinanden. Bl.a. når noget legetøj er optaget i legen, og der så skal ventes på tur.

Eksempel:

Walter havde leget med en bil, men var gået i gang med noget andet. Karoline kommer og tager bilen for at lege med den. Walter bliver ked af det og prøver at tage den tilbage, mens han siger "min". En voksen hjælper ved at sige til Walter, at nu er bilen optaget, men at han kan spørge om han må få den når Karoline er færdig. Walter får det sagt det til Karoline med hjælp fra en voksen og 3 minutter

efter siger Karoline, at hun er færdig og giver bilen til Walter. Walter bliver rigtig glad og giver Karoline en stor krammer. Bagefter triller han bilen hen til Karoline og smiler. Karoline kører den tilbage, og de har nu gang i en leg. De sidder længe efterfølgende og leger sammen med bilen.

Kommunikation og sprog

"Børns kommunikation og sprog tilegnes og udvikles i nære relationer med barnets forældre, i fællesskaber med andre børn og sammen med det pædagogiske personale.

Det centrale for børns sprogtilegnelse er, at læringsmiljøet understøtter børns kommunikative og sproglige interaktioner med det pædagogiske personale. Det er ligeledes centralt, at det pædagogiske personale er bevidst om, at de fungerer som sproglige rollemodeller for børnene, og at børnene guides til at indgå i fællesskaber med andre børn."

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 40-41

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes kommunikation og sprog?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kommunikation og sprog
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag

Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Kommunikation og sprog.

Pædagogiske mål:

- Det pædagogiske læringsmål skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår

erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

Vi arbejder med at vi bevidst indretter læringsmiljøer og tilrettelægger aktiviteter, der understøtter børnenes sprogtilegnelse. Der er personale som er undervist i børns tidlige sprog, hvorfra de kender- og anvender de sproglige strategier, der bedst understøtter børns sprogudvikling. Strategierne understøtter at børnene kan øge deres ordforråd og sætningsopbygninger.

Lige fra børnene er helt små benytter personalet sproget aktivt til, at sætte ord på både deres egne og børnenes handlinger. Børnene bliver mødt af nærværende voksne, der kan aflæse og reagere relevant på de nonverbale signaler børnene udsender. Dette gøres i dagligdagssituationer og når børnene leger. Personalet arbejder også med at spejle børnenes følelser og sætte ord på dem.

I vores læringsmiljøer introduceres og anvendes tal, bogstaver, former og symboler, som kan give børnene mulighed for, at eksperimentere og pirre deres nysgerrighed til at fremme børnenes tidlige skiftsprogtilegnelse, læselyst og den tidlige matematiske opmærksomhed.

Vi arbejder med sprogstimulering i de daglige hverdagssituationer, og der hvor der er brug for en ekstra sprogindsats. Her kan dannes sproggrupper, hvor der kan arbejdes i dybden med individuelle sprogindsatser. Samtidig har vi en sprogvejleder i dagtilbuddet, der særligt har fokus på afdelingernes sproglige læringsmiljøer, og som kan give sparring på løbende at forbedre dem.

Sprog understøttes også når vi arbejdes med at læse bøger, rim og remser, sangelege med fagter, som kan understøttes med en sangkuffert med forskellige temaer eller en sprokkalender. Vi arbejder med at dialoger med børnene er på mange turtagninger, og opfordrer børnene til at kommunikere i legesituationer samt hverdagssituationen under måltid, samling og i garderoben. Vi er opmærksomme på, at nogle børn har længere latenstid end andre, og venter på barnets respons, inden vi går videre.

Vi opfanger børnenes initiativ og bygger dialogen op om dem. Vi møder børnene anerkendende, lyttende og spørgende. Vi sørger for at have øjenkontakt med børnene i dialogen.

Praksiseksempel:

De sidste 2 mdr. har temaet heddet: Hvordan bygger man et hus? Temaet er opstået på baggrund af børnenes optagethed og spørgsmål i forbindelse med multihus byggeriet i Hjortshøj, som vi jævnligt går forbi på ture.

Vi taler om, hvad de forskellige maskiner hedder og lærer forskellen på hjul og larvefødder. Vi taler om, hvad det hvide man lægger i bunden af gulvet hedder, og ud fra det, vi har oplevet og talt om, bygger vi Lego, tegner huse og kraner, laver ler-gravko, graver huller i sandkassen osv.

Krop, sanser og bevægelse

"Børn er i verden gennem kroppen, og når de støttes i at bruge, udfordre, eksperimentere, mærke og passe på kroppen – gennem ro og bevægelse – lægges grundlaget for fysisk og psykisk trivsel.

Kroppen er et stort og sammensat sansesystem, som udgør fundamentet for erfaring, viden, følelsesmæssige og sociale processer, ligesom al kommunikation og relationsdannelse udgår fra kroppen".

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 42-43

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø udviklingen af børnenes krop, sanser og bevægelse?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Krop, sanser og bevægelse
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag

Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Krop, sanser og bevægelse.

Pædagogiske mål:

- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på,
- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

I Solsikken arbejdes der meget fokuseret med krop, sanser og bevægelse. Vi har en uddannet motorik vejleder som på skift kommer rundt i afdelingerne med inspiration eller handlingerne omkring konkrete børn. Der udarbejdes en test,

som danner grundlag for en handleplan, der også involvere forældrene og hjemmet.

Vi har fokus på, at de voksne også skal være i gang med at bruge krop og sanser, da krop imiterer krop. I tiden vi lever i, bevæger børn sig ikke så meget, så vi motiverer børnene til at bruge deres krop både i bevægelse og i ro. Vi indlægger mange gentagelser, så børnene får lov til at øve sig og signalerer, at der er tid nok.

Vi følger børnenes motoriske udvikling tæt og er i dialog med forældrene om den. her aftales også særlige indsatser, hvis der er behov for det.

De fysiske læringsmiljøer skal både kunne indrettes til bevægelse og ro og være foranderlige i forhold til, hvad børnegruppen har brug for og skabe gode betingelser for at alle børns udvikling mødes i nærmeste udviklingszone. Hvis vi er bekymret for et barn, kobles vores motorik vejleder på, som tilrettelægger et længere forløb for det enkelte barn. Forældrene rådgives også i forhold til, hvordan de kan støtte op derhjemme. Vi er opmærksomme på at opstille grovmotoriske, finmotoriske og sansemotoriske læringsmiljøer, så alle børn har mulighed for at udvikle kompetencer indenfor alle områder. Der justeres i læringsmiljøerne alt efter børnenes alder og formåen.

Børnene skal have mulighed for at udfordre sig selv og vi kan som voksne guide og opmuntre dem til at øve sig. Dette være sig både i lege, strukturerede forløb og i de temaer, der arbejdes med i afdelingen hen over året. Vi er også bevidste om, hvad dagligdagssituationer kan som garderoben, toiletbesøg, samling, kravle op og ned ad stole og i spisningen.

Praksis eksempel:

Vi var på efterårstur i skoven med stuens børnehavebørn i alderen 3-5 år. Vi skulle rappelle ned af skovens stejleste skrænt, og klatre op igen. Her var kropslige udfordringer for alle, nogle rutsjede ned af skrænten og eksperimenterede med forskellige måder at komme op og ned på, andre brugte rebet som hjælp, og enkelte skulle motiveres og guides af en voksen. Alle på stuen udfordrede deres personlige grænser og fik en oplevelse af at lykkes.

Natur, udeliv og science

”Naturoplevelser i barndommen har både en følelsesmæssig, en kropslig, en social og en kognitiv dimension.

Naturen er et rum, hvor børn kan eksperimentere og gøre sig de første erfaringer med naturvidenskabelige tænke- og analysemåder. Men naturen er også grundlag for arbejdet med bæredygtighed og samspillet mellem menneske, samfund og natur.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 44-45

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med natur, udeliv og science?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Natur, udeliv og science
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag

Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Natur, udeliv og science.

Pædagogiske mål:

- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.
- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

I Solsikken arbejder vi med temaet ved at tage udgangspunkt i vores nærmiljø og i børnenes optagetheder. Vi har i lokalområdet et bredt udsnit af naturen, der kan udforskes og inddrages i det pædagogiske arbejde med børnene. Det være sig skov, å, dyrehold i andelssamfundet og i frugtplantagen. Vi går på opdagelse

i alt slags vejr og på alle årstider både på legepladsen og i området. Vi bruger også udsnit af naturen som kan bringes ind på stuerne, ormetank og insekthoteller. Vi går på opdagelse med forstørrelsesglas og undersøger det, vi møder på vejen. Vi bruger madlavning og madkendskab til at udvide børnenes viden om, hvor tingene kommer fra, og hvad de kan bruges til.

Vi behandler naturen med respekt og samler skrald i naturen samt er bevidste om, at vi ikke selv sviner på ture osv. Vi passer på vores natur på planter og dyr. Samtidig er vi optaget af at lave hjemmelavede rekvisitter, så børnene får en oplevelse af, at noget kan genbruges og benyttes i andre sammenhænge.

Vi prioriterer at dele børnene op i mindre grupper, så der er plads til fordybelse og undren, og vi laver eksperimenter med forskellige materialer, dyr og planter.

Vi inddrager gerne forældrene i forsøgende og opfordrer til, at de byder ind med materialer hjemmefra, eller hvis de har særlige evner indenfor temaet.

Praksiseksempel:

Der bliver på legepladsen fundet en død mus. Musen begraves og graves op med mellemrum for at følge nedbrydningsprocessen.

Kultur, æstetik og fællesskab

"Kultur er en kunstnerisk, skabende kraft, der aktiverer børns sanser og følelser, ligesom det er kulturelle værdier, som børn tilegner sig i hverdagslivet.

Gennem læringsmiljøer med fokus på kultur kan børn møde nye sider af sig selv, få mulighed for at udtrykke sig på mange forskellige måder og forstå deres omverden."

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 46-47

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med kultur, æstetik og fællesskab?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kultur, æstetik og fællesskab
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag

Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Kultur, æstetik og fællesskab.

Pædagogiske mål:

- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.
- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

Når vi i solsikken arbejder med dette temaet, tages der udgangspunkt i både kulturelle traditioner og højtider, men hver afdeling har også sine traditioner, som der værnes om. Vi følger årstidernes skiften og inddrager naturligt det, der er givet her. Det være sig høst, forårets spirer og efterårets mange farver. I naturen findes mange oplagte materialer, som vi sammen med børnene er nysgerrige på.

Vi tager udgangspunkt i børnenes egen kultur og nysgerrighed og inddrager de forskellige familieformer der er. Vi benytter vores nærområde som består af mange fællesskaber, som vi frit kan benytte.

Vi arbejder med mangfoldighed, både sprogligt, kulturelt og i familierne. Vi gør det ved at italesætte forskellighed som en ressource og ved at være nysgerrige på børnenes liv. Børnene har mad med hjemmefra. Børnene oplever på den måde mange forskellige madkulturer. Forældrene kommer fra mange forskellige lande. Dette snakker vi om, og er nysgerrige på forældrenes baggrund.

I de aktiviteter der tilrettelægges indenfor temaet, er der fokus på børnenes optagetheder og perspektiver. De voksne rammer aktiviteten, stiller sig til rådighed og giver børnene redskaber til deres leg. Vi tilpasser aktiviteterne til børnenes udviklingsniveau og alder. Der inddrages materialer fra f. eks.

Legepladsen til andre ting.

I praksis benyttes bål og bålmad, sang, musik, teater, hvor der eksperimenteres med forskellige roller, hatteteater, samlingsstunder, udklædning, ansigtsmaling, og i afdelingernes indretning tages børneperspektivet.

Vi tager udgangspunkt i børnenes nære liv og breder det ud og knytter det til en større kulturel kontekst.

F.eks. ved at tale om fødsel, død, dåb og begravelser.

Praksiseksempel:

Vi synger med børnene og bruger muligheden for at komme i dybden med teksten. Vi sang f. eks. "Nu falmer skoven". Det åbnende op for mange spændende snakke og fælles undren. Bl.a. over gud, kirken og dertilhørende traditioner.

I Vuggestuen har børnene små huse med billeder af deres familie. På den måde synliggøres familiernes mangfoldighed.

Et barns lillesøster skulle døbes, det blev til en større snak i børnegruppen om dåb, begravelser og en død kat.

Vi har malet med pærer på nodepapir i tema om sang.

Vi spiller hatteteater udenfor. F.eks. spiller vi Emil fra Lønneberg. Børnene skiftes til at spille en rolle og være publikum. De får erfaringer med at udtrykke sig kulturelt og eksperimenterer med at indtage forskellige roller.

Evalueringens kultur

"Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at etablere en evalueringens kultur i dagtilbuddet, som skal udvikle og kvalificere det pædagogiske læringsmiljø.

Lederen er ansvarlig for, at arbejdet med den pædagogiske læreplan evalueres mindst hvert andet år med henblik på at udvikle arbejdet. Evalueringen skal tage udgangspunkt i de pædagogiske mål og herunder en vurdering af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbuddet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Evalueringen skal dokumenteres i skabelonen *Evaluering af arbejdet med den pædagogiske læreplan* og skal offentliggøres på afdelingens hjemmeside.

Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at sikre en løbende pædagogisk dokumentation af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Den pædagogiske dokumentation skal indgå i evalueringen.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 50-51

Det er ikke et lovkrav at beskrive dagtilbuddets dokumentations- og evalueringspraksis i den pædagogiske læreplan, men det kan være en fordel i udarbejdelsen af læreplanen at forholde sig til den løbende opfølgning og evaluering af indholdet i læreplanen.

Hvordan skaber vi en evalueringskultur, som udvikler og kvalificerer vores pædagogiske læringsmiljø?

Det vil sige, hvordan dokumenterer og evaluerer vi løbende vores pædagogiske arbejde, herunder sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og de tolv pædagogiske mål?

Her kan I kort beskrive jeres arbejde med at etablere en evalueringskultur som en del af det daglige pædagogiske arbejde. I kan her med fordel beskrive, hvilke elementer fra jeres arbejde med Stærkere Læringsfællesskaber som I særlig anvender. I kan fx beskrive, hvordan I arbejder systematisk med evaluering, om I arbejder med særlige metoder, om I arbejder eksperimenterende eller undersøgende med et særligt fokus, samt hvordan, hvor ofte og i hvilke fora I drøfter og reflekterer over jeres pædagogiske praksis mv.

Evaluering

Udover at etablere en evalueringskultur i Solsikken så er den pædagogiske leder også ansvarlig for, at arbejdet med den pædagogiske læreplan evalueres mindst hvert andet år med henblik på at udvikle arbejdet. Evalueringen skal tage udgangspunkt i de pædagogiske mål for de seks læreplanstemaer og skal beskrive sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbuddet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Evalueringen skal offentliggøres.

Evalueringen baseres på den indsamlede dokumentation, herunder den løbende pædagogiske dokumentation og de systematiske refleksioner, der foregår i det enkelte læringsfælleskab blandt ledere og pædagogisk personale.

Hvordan vil vi evaluere sammenhængen mellem de pædagogiske læringsmiljøer og børnenes trivsel, dannelse, udvikling og læring med henblik på udvikling og kvalificering af dagtilbuddets praksis?

I Solsikken vil vi have fokus på at evaluering af læreplanen er i sammenhæng med evalueringskulturen i dagtilbuddet. Der er dermed en løbende proces, hvor der opsamles data på baggrund af Sus-samtaler, evaluering af læringsmiljøerne i dagtilbuddets afdelinger og med baggrund i de tilbagemeldinger forældre og børn giver os.

Ledelsen laver nedslag en gang årligt sammen med bestyrelsen i SUS-materialet for at opsamle data om der er læringsmiljøer, der skal særligt fokus på.

I alle afdelinger benyttes Kolbs læringscirkel til systematisk at reflektere og evaluere praksis løbende.

I den pædagogiske praksis arbejdes der med udgangspunkt i læringsmålene for de 6 læreplanstemaer og indikatorer på kvalitet i praksis opsamles og bruges til at udvikle på organiseringen og kvaliteten af de pædagogiske læringsmiljøer.

Vi arbejder meget på tværs af afdelinger og vores faglige fyrtårne faciliterer refleksion og evaluering med Kolbs læringscirkel som redskab

i hinandens afdelinger.

Vi vil det kommende år arbejde mere målrettet med evaluering af den daglige praksis og af de opstillede læringsmiljøer. SMTTE - modellen har været brugt i afdelingerne som forberedelsesmodel til pædagogiske aktiviteter, men er ikke en decideret evalueringsmodel. Derfor afprøves nye modeller, som vi er blevet præsenteret for i forløbet omkring ”Stærkere Læringsfællesskaber”, hvor både planlægning, mål, tegn og evaluering kan indeholdes.

På den seneste workshop i Stærkere Læringsfællesskaber regi, har vi arbejdet med model til systematisk at arbejde med sammenhængen mellem børnenes progression og det pædagogiske læringsmiljø. Denne model indeholder en evalueringsdel og kan benyttes både på enkelte børn og på hele børnegrupper. Vi har valgt i dagtilbuddet at arbejde videre med modellen og på den måde sikre, at der fastholdes en god evalueringskultur med fokus på udvikling både af læringsmiljøer tilpasset børnegruppen samt børnenes progression indenfor valgte temaer.

Om skabelonen

Denne skabelon henvender sig til jer, som er ledere og medarbejdere i dagtilbud.

Formålet med skabelonen er at understøtte jeres skriftlige arbejde med den pædagogiske læreplan.

Skabelonen indeholder alle de lovmæssige krav til den skriftlige pædagogiske læreplan.

Skabelonen understøtter jeres overvejelser vedrørende den

løbende dokumentation og evaluering af arbejdet med den pædagogiske læreplan.

Den pædagogiske læreplan udgør rammen og den fælles retning for det pædagogiske arbejde med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse, hvor legen er grundlæggende, og børneperspektivet er tydeligt. Den skriftlige pædagogiske læreplan skal give jer en ramme til at arbejde systematisk med at planlægge, følge op på og videreudvikle kvaliteten af det pædagogiske læringsmiljø i jeres afdeling i forhold til jeres aktuelle børnegruppe.

Den grundlæggende ramme for udarbejdelsen af den pædagogiske læreplan er dagtilbudsloven med tilhørende bekendtgørelse, der er omsat i Børne- og Socialministeriets publikation *Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, 2018*. Det er hensigten, at I bruger publikationen, når I arbejder med skabelonen.

I kan desuden bruge vejledningen til arbejdet med *De 12 pædagogiske mål*

Vær opmærksom på:

- Formålet med den pædagogiske læreplan er at sikre den lokale kvalitetsudvikling, hvor pædagogisk praksis løbende justeres med udgangspunkt i den aktuelle børnegruppe og deres behov
- Den pædagogiske læreplan skal være et dynamisk og meningsfuldt dokument, som er retningsgivende og som bruges aktivt i den løbende udvikling af den pædagogiske kvalitet og jeres pædagogiske praksis. Den pædagogiske læreplan skal løbende justeres i takt med at I udvikler kvaliteten af de pædagogiske læringsmiljøer med afsæt i jeres evalueringer.

